In de zaak 15-72

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de IV. Senat van het Bundessozialgericht te Kassel, in het aldaar aanhangig geding tussen

LAND NIEDERSACHSEN, vertegenwoordigd door het Landessozialamt van Niedersachsen te Hannover

en

LANDESVERSICHERUNGSANSTALT HANNOVER

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van 's Raads verordening nr. 3/EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, met name de artikelen 26 en 27, alsmede artikel 28, lid 2, van 's Raads verordening nr. 4/EEG strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, R. Monaco en P. Pescatore, Kamerpresidenten, A. M. Donner, A. Trabucchi (rapporteur), J. Mertens de Wilmars en H. Kutscher, Rechters,

Advocaat-Generaal: H. Mayras
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — De feiten en het processverloop

Overwegende dat de feiten en het processverloop kunnen worden samengevat als volgt:

In het hoofdgeding vordert het Land Niedersachsen, vertegenwoordigd door het Landessozialamt (orgaan van sociale bijstand) van de Landesversicherungsanstalt te Hannover (pensioenfonds) vergoeding van de kosten van sanatoriumverpleging van de Italiaanse onderdaan A. Buscema die langdurig wegens actieve tuberculose moest worden behandeld. Om voor zodanige vergoeding in aan-

merking te komen moet deze werknemer zelf jegens gedaagde een aanspraak op verpleging kunnen doen gelden.
Buscema heeft in Italië van 1 september 1956 tot 31 augustus 1964 premies voor de invaliditeitsverzekering en bovendien tot 31 maart 1965 premies voor de ziekteverzekering en tuberculoseverzekering betaald. Op 2 april 1965 aanvaardde hij in de Bondsrepubliek Duitsland een betrekking waaraan verplichte ziekte- en pensioenverzekering verbonden was. Nadat begin augustus 1965 open tuberculose was geconstateerd, werd hij van 12 augustus 1965 tot 18 oktober 1966 in een sanatorium verpleegd. De kosten van deze behandeling werden door eiser gedragen.
Het Sozialgericht Hannover heeft gedaagde tot vergoeding veroordeeld op grond dat de bijstand aan tuberculosepatiënten krachtens artikel 1244 a der Reichsversicherungsordnung als prestatie ingevolge ziekte is te beschouwen, zodat volgens artikel 16 van verordening nr. 3 van de Raad der EEG de in Italië en in de Bondsrepubliek Duitsland vermelde verzekeringstijdvakken moeten worden samengeteld.
In voormeld voorschrift van de RVO wordt met name bepaald dat verzekerd is degene „voor wie in de loop van de 24 kalendermaanden voorafgaande aan het advies tot opname gedurende tenminste zes kalendermaanden bijdragen zijn gestort wegens een onder de verplichte verzekering vallende betrekking of werkzaamheid" of die de algemene wachttijd van artikel 1246, lid 3 (verzekeringstijdvak van 60 maanden) heeft vervuld.
Het Landessozialgericht Niedersachsen verwierp gedaagdes hoger beroep; het achtte in casu echter niet de artikelen 16 en 17 van verordening nr. 3, doch de artikelen 26 en 27 dier verordening van toepassing omdat sanatoriumverpleging wegens tuberculose een prestatie wegens invaliditeit en niet wegens ziekte zou zijn.
Bij beschikking van 1 maart 1972, ingeschreven ter griffie van het Hof op 24 april 1972, heeft het Bundessozialgericht de behandeling van het tegen de uitspraak van het Landessozialgericht ingediende revisieverzoek van de Landesversicherungsanstalt Hannover geschorst en het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag verzocht bij wege van prejudiciële beslissing uitspraak te doen inzake de navolgende vragen:

„a) Moeten de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3 van de Raad der Europese Gemeenschap inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (samentelling van verzekeringstijdvakken) analogisch worden toegepast op een rechtsvoorschrift dat naar het recht van de Bondsrepubliek Duitsland geen prestaties in de zin van de sociale zekerheid, doch een in bepaalde gevallen op de pensioenfondsen gelegde verplichting tot bestrijding van besmettelijke ziekten betreft, zulke prestaties, die geen pensioenen zijn en niet pro rata temporis worden berekend, voorschrijft ongeacht of invaliditeit in de zin der verzekering is ingetreden dan wel dreigt in te treden en hun omvang niet van de duur der verzekering afhankelijk stelt, doch voor deze prestaties de bevoegdheid van het pensioenfonds van een bepaalde duur der pensioenverzekering doet afhangen?

b) Zo ja,
geldt dan voor prestaties als onder a) omschreven de rechtsgedachte van artikel 28, lid 2, eerste zin van verordening nr. 4 van de Raad der Europese Economische Gemeenschap, strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (minimumduur der verzekering)?"

Het Bundessozialgericht overwoog in de verwijzingsbeschikking dat Buscema jegens gedaagde een rechtsaanspraak zou hebben gehad indien hij in de 24 kalendermaanden voor het advies tot opname premies voor tenminste zes kalendermaanden zou hebben betaald wegens een betrekking of werkzaamheid met ver-

plichte verzekering of wanneer hij de wachttijd van artikel 1246, lid 3, had vervuld. In Duitsland was hij echter slechts vier maanden aangesloten, zodat hij niet als verzekerde in de zin van § 1244a RVO kan worden beschouwd.
Het Bundessozialgericht heeft verwezen naar zijn overwegingen in de eveneens op 1 maart 1972 genomen verwijzingsbeschikking in de zaak H. Heinze tegen Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (14-72) onder opmerking evenwel dat bij bevestigende beantwoording van de in die zaak gestelde prejudiciële vragen een nadere vraag rijst inzake artikel 28, lid 2, eerste zin van EEG-verordening nr. 4, waarin volgens de Senat een algemene rechtsgedachte besloten ligt, namelijk dat het recht op uitkering van een minimumverzekeringsduur volgens de voorschriften van een Lid-Staat afhangt.
Overeenkomstig artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de Landesversicherungsanstalt Hannover, vertegenwoordigd door de Landesverwaltungsdirektor Remter, de Italiaanse Regering, vertegenwoordigd door de ambassadeur A. Maresca, als gemachtigde, bijgestaan door G. Zagari, sostituto dell'avvocato generale dello Stato en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur P. Karpenstein.
Op rapport van de Rechter-Rapporteur en de Advocaat-Generaal gehoord, heeft het Hof besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.
Bij beschikking van 13 juli 1972 heeft het Hof de onderhavige zaak voor de mondelinge behandeling gevoegd met de zaken 14-72 en 16-72.
Ter terechtzitting van 4 oktober 1972 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door de Landesversicherungsanstalt Hannover, de Italiaanse Regering, de Commissie en de Betriebskrankenkasse van de firma Heye „Schauenstein" te Obernkirchen, interveniente in het hoofdgeding.
De Advocaat-Generaal heeft ter terechtzitting van 19 oktober 1972 zijn conclusie genomen.

II — Opmerkingen gemaakt krachtens artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie

Overwegende dat de krachtens artikel 20 van het Statuut van het Hof gemaakte opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

1. Opmerkingen van de Landesversicherungsanstalt Hannover

De *Landesversicherungsanstalt* Hannover merkt op, dat de hulp bij tuberculose ex artikel 1244a RVO primair als maatregel ter bestrijding van besmettelijke ziekten is te beschouwen en dat de kosten van sanatoriumverpleging van een verzekerde die aan besmettelijke tuberculose lijdt, anders dan het geval is met maatregelen tot behoud of verbetering der arbeidsgeschiktheid ingevolge de artikelen 1236 en 1237 RVO, ongeacht de herstelkansen worden gedragen door het bevoegde pensioenfonds. In zoverre wijkt de Duitse regeling van die der andere EEG-Staten af. Een omslag van lasten als voorzien in artikel 28 van EEG-verordening nr. 3 stuit dus af op de verschillen tussen de sociale zekerheidsstelsels der Lid-Staten. Al zou de bijstand in geval van tuberculose zoals die door de pensioenverzekeringsorganen van de Bondsrepubliek wordt verleend als invaliditeitsuitkering moeten worden beschouwd — des neen —, dan nog zou men daarop slechts aanspraak verkrijgen wanneer men zou kunnen bewijzen een tijdvak van verzekering of daarmee gelijkgesteld tijdvak van tenminste zes maanden — bij het Duitse pensioenfonds — te hebben vervuld.
Zelfs al ware de behandeling van tuberculose een prestatie krachtens de ziekteverzekering, dan nog kan niet worden aangenomen dat ingevolge de EEG-verordeningen nrs. 3 en 4 bijdragen in de Duitse pensioenverzekering met stortingen in andere Lid-Staten krachtens de ziekteverzekering- — of krachtens de speciale tuberculoseverzekering in Italië — mogen worden samengeteld. Anders dan voor de wettelijke pensioenverzeke-

ring geldt kunnen verzekerde migrerende werknemers in het kader van de wettelijke ziekteverzekering in de Bondsrepubliek Duitsland in geval van „aktive behandlungsbedürftige" tuberculose bepaalde aanspraken doen gelden zonder dat behoeft te zijn bewezen dat men een minimumtijdvak verzekerd is geweest. Van benadeling van migrerende werknemers in de Bondsrepubliek Duitsland wier gezondheidstoestand een behandeling wegens tuberculose noodzakelijk maakt, blijkt dus niet.
Artikel 1244a RVO is te beschouwen als een uitzonderingsregeling, alleen geldend voor het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland en dan nog slechts wanneer de migrerende werknemer aldaar aan de nodige bijdragen volgens de pensioenverzekering heeft voldaan.

2. *Opmerkingen van de Commissie*

A — De eerste vraag

a) De *Commissie* merkt op dat vóór het Gesetz über die Tuberkulosehilfe van 1959 de sociale verzekeringsorganen op grond van artikel 1252 van de RVO aan tuberculosepatiënten uitkeringen verstrekten die niet hun oorsprong vonden in overheidsbijstand, doch in een wet op de sociale verzekeringen — dit gebeurt thans nog ter voorkoming van invaliditeit (artikelen 1236 e.v. van de RVO, nieuwe redactie) —. Voor de uitkeringen van de artikelen 48-66 van het Bundessozialhilfegesetz (BSHG van 30. 6. 1961, BGBl, I, 815), die voor genoemde wet van 1959 in de plaats zijn gekomen, geldt het beginsel van de subsidiariteit der sociale bijstand (zie artikel 2 BSHG), dat wil zeggen dat bijstand in theorie slechts wordt verleend wanneer betrokkene van elders — met name van organen die andere sociale uitkeringen verlenen — geen uitkering kan ontvangen, waarbij ook zijn financiële omstandigheden in aanmerking worden genomen. Weliswaar is het orgaan van sociale bijstand volgens artikel 59 van deze wet in spoedeisende gevallen altijd gehouden hulp te bieden zolang niet vaststaat dat een ander orgaan dan de overheid daartoe verplicht is, doch dat neemt niet weg dat het orgaan waarop deze verplichting in feite rust gehouden is aan eerstgenoemd orgaan de gemaakte kosten te vergoeden. Ook hieruit blijkt dat de in deze wet voorziene Tuberkulosehilfe een subsidiair karakter draagt. Onafhankelijk van de regelingen der BSHG geeft het in 1959 in de RVO opgenomen artikel 1244a niet slechts aan de verzekerden en gepensioneerden, doch ook aan hun echtgenoten en kinderen in geval van actieve tuberculose recht op verpleging, hulp bij wederaanpassing en sociale bijstand, voor zover is bewezen dat er bepaalde verzekeringstijdvakken zijn vervuld. Voor deze aanspraken geldt het voorbehoud der subsidiariteit niet en zij kunnen in rechte geldend worden gemaakt. Men heeft recht op verpleging en op een tijdelijke uitkering, ook wanneer er geen gevaar voor de validiteit te duchten valt of van de voorziene maatregelen geen behoud, aanzienlijke verbetering of herstel van validiteit mag worden verwacht. Vooral daarom meent het Bundessozialgericht te moeten concluderen dat de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3 hier niet van toepassing zijn.
De Commissie merkt op dat wanneer men alleen de in Duitsland vervulde verzekeringstijdvakken in aanmerking neemt, geen van de beide gevallen bedoeld in artikel 1244a, lid 2, van de RVO zich in het hoofdgeding voordoet. De minimumverzekeringsduur ware evenwel bereikt, indien men via samentelling volgens verordening nr. 3 de in andere Lid-Staten vervulde verzekeringstijdvakken bij de Duitse verzekeringstijdvakken zou mogen optellen.

b) De vraag of er sprake is van uitkeringen van sociale zekerheid

Verordening nr. 3 is volgens artikel 2, lid 1, van toepassing op alle wettelijke regelingen inzake de uitkeringen genoemd onder a tot en met h. Daartoe behoren onder meer uitkeringen in geval van ziekte en invaliditeit, met inbegrip van die welke ten doel hebben de arbeidsgeschiktheid te handhaven of te verbeteren, alsook de kinderbijslagen. Het Bundesso-

zialgericht erkent dat actieve tuberculose ter zake waarvan betrokkene verpleging behoeft in ieder geval een „ziekte" is die even dikwijls tot arbeidsongeschiktheid kan leiden. Wanneer nu een nationaal rechtsvoorschrift ten behoeve van lijders aan tuberculose enerzijds aanspraak op sanatoriumverpleging of ambulante behandeling geeft en anderzijds voorziet in maatregelen ter bevordering van de arbeidsgeschiktheid en tijdelijke uitkeringen ten behoeve van de verzekerden en hun echtgenoten en kinderen, gaat het om uitkeringen als bedoeld in artikel 2, lid 1, sub a, b en h van verordening nr. 3. Deze verordening zou derhalve alleen buiten toepassing kunnen blijven indien artikel 1244a van de RVO, ofschoon opgenomen in een wet inzake de sociale zekerheid, een bepaling ware inzake de sociale en medische bijstand in de zin van artikel 2, lid 3, van verordening nr. 3. Ofschoon de verschillen tussen de sociale bijstand van het klassieke type en de wettelijke regelingen inzake de sociale zekerheid in alle Lid-Staten steeds vager worden, levert het feit dat enerzijds de uitkering ervan afhankelijk is gesteld of bepaalde verzekeringstijdvakken zijn vervuld en anderzijds daarop een in rechte geldend te maken aanspraak is toegekend, een sterke aanwijzing op dat deze uitkering als uitkering in het kader van de sociale zekerheid is te beschouwen. Wanneer bovendien de subsidiariteit geheel ontbreekt, kan alleen in zeer bijzondere omstandigheden worden ontkend dat er van een uitkering van sociale zekerheid sprake is — zodat verordening nr. 3 moet worden toegepast. Dit vindt bevestiging in het feit dat artikel 2, lid 3, van verordening nr. 3 een uitzonderingsbepaling is en daarom strikt moet worden uitgelegd.

Op grond van deze maatstaven komt de Commissie tot de conclusie dat artikel 1244a van de RVO deel uitmaakt van het sociale zekerheidsrecht, niet alleen omdat het in de Reichsversicherungsordnung is opgenomen, doch ook omdat de uitkeringen die het thans imperatief voorschrijft, tevoren reeds in het kader der bestaande machtigingen door de organen van sociale zekerheid werden verleend. De genezing van ziekten en de voorkoming van invaliditeit namen — als typische voorwerpen van de sociale verzekering — reeds in de vroegere regeling een vooraanstaande plaats in. Weliswaar kon in het kader van artikel 1244a niet gemakkelijk worden onderscheiden tussen maatregelen tot behoud of verbetering van de arbeidsgeschiktheid en maatregelen voor geval van ziekte. De Commissie meent nochtans dat de in voormelde bepaling bedoelde maatregelen niet wegens deze moeilijkheden, of omdat zij een verdergaande bescherming bieden dan de algemene regels, in het algemeen aan de werking van verordening nr. 3 mogen worden onttrokken. Uit de wezenlijke verschillen tussen de bepalingen van de BSHG en die van de RVO wat betreft de voorwaarden voor — en de wijze van — toekenning der uitkeringen blijkt ten duidelijkste dat de uitkeringen van artikel 1244a van de RVO een zelfstandig karakter dragen, zodat het onjuist ware in het feit dat artikel 1244a van de RVO werkt met een term uit het sociale verzekeringsrecht, te weten de term „verzekerde", slechts een verdeling van competenties tussen de organen van sociale bijstand en de organen van sociale zekerheid te zien uitgedrukt. Ten slotte wijst die Commissie erop dat de Duitse autoriteiten de verordeningen EEG nrs. 3 en 4 sinds geruime tijd ook toepassen op uitkeringen door de pensioenfondsen op grond van artikel 1244a van de RVO aan lijders aan tuberculose verleend.

c) De vraag of verordening nr. 3 een regel geeft die in het hoofdgeding samentelling mogelijk maakt van verzekeringstijdvakken in verschillende Lid-Staten vervuld

De Commissie merkt op dat de uitkeringen van artikel 1244a van de RVO complex en ingewikkeld van aard zijn. Het zijn niet alleen invaliditeitsuitkeringen, zoals het Bundessozialgericht schijnt te menen, doch ook uitkeringen bij ziekte, althans voor zover er aanspraak op sanatorium-verpleging en ambulante be-

handeling wordt verleend. De uitkeringen tot behoud, verbetering of herstel van de arbeidsongeschiktheid zijn moeilijk van uitkeringen bij ziekte te onderscheiden. De Commissie wijst erop dat zowel in Fankrijk als in Italië veelal de maatstaven van de ziekteverzekering ook bij de tuberculosebestrijding worden aangelegd.
Wegens de moeilijkheden verbonden aan de afbakening van de beide soorten uitkeringen, te weten die bij invaliditeit en die bij ziekte, meent de Commissie het probleem van de samentelling van verzekeringstijdvakken niet slechts uit de gezichtshoek van de artikelen 26 en 27 — betreffende de invaliditeit — te moeten onderzoeken, doch ook aan de hand van de bepalingen van verordening nr. 3 voor het geval van ziekte, temeer omdat het Bundessozialgericht zelf de artikelen 26 en 27, waarnaar het uitdrukkelijk verwijst, slechts analogisch toepasselijk acht en zich afvraagt of in deze artikelen geen algemeen beginsel besloten ligt.

d) Samentelling op grond van de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3

De Commissie merkt op dat, al zou artikel 1244a van de RVO als een bepaling van het type A als bedoeld in de artikelen 24 en volgende van verordening nr. 3 moeten worden beschouwd — omdat het de uitkeringen alleen van bepaalde minimumverzekeringstijdvakken afhankelijk stelt, doch niet naar evenredigheid van de verzekeringsduur doet toenemen —, de Bondsrepubliek toch in haar opgaven over bijlage F van verordening nr. 3 geen enkel desbetreffend voorbehoud heeft gemaakt; bovendien bestaan er in andere Lid-Staten in ieder geval wel verzekeringstijdvakken van het type B, hetgeen op zichzelf reeds toepassing van artikel 26 van verordening nr. 3 zou rechtvaardigen.
De Commissie is van mening dat noch de omstandigheid dat de hierbedoelde uitkeringen geen pro rata temporis te verdelen pensioenen zijn noch het feit dat het bedrag dezer uitkeringen niet naar de duur der vervulde verzekeringstijdvakken wordt berekend aan toepassing van de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3 in de weg staat. Nergens in verordening nr. 3 wordt bepaald dat het beginsel van de samentelling van verzekeringstijdvakken, omschreven in artikel 27, slechts mèt toerekening pro rata kan worden toegepast. Voor uitkeringen van type A is in artikel 38 van verordening nr. 1408/71 trouwens bepaald, dat samentelling van verzekeringstijdvakken voor de verkrijging van het recht op invaliditeitsuitkeringen ook zonder toerekening pro rata plaatsvindt. Samentelling van verzekeringstijdvakken is één van de belangrijkste punten van verordening nr. 3, die derhalve in geval van twijfel zodanig moet worden uitgelegd dat dit beginsel toepassing kan vinden.
Ook uit artikel 2, lid 1, sub b, van verordening nr. 3, waar uitkeringen welke ten doel hebben de arbeidsgeschiktheid te handhaven of te verbeteren met zoveel woorden onder de verordening worden gebracht, juncto artikel 26, lid 1, der verordening, volgens hetwelk de bepalingen van het derde hoofdstuk slechts van overeenkomstige toepassing zijn, vloeit voort dat artikel 27 in deze gevallen toepassing moet vinden, te meer omdat uit andere bepalingen van verordening nr. 3 (bij voorbeeld de artikelen 16 en volgende artikel 32, artikel 33) blijkt dat het beginsel der samentelling geenszins staat of valt met dat van de toerekening pro rata. Dat sommige uitkeringen der nationale wettelijke regelingen behalve met het oog op herstel van betrokkenes arbeidsgeschiktheid, ook voor andere doeleinden, zoals bescherming van de bevolking tegen besmettingsgevaar, zijn toegekend, is nog niet voldoende grond de communautaire bepalingen betreffende de invaliditeit er niet op toe te passen.
Voor toepassing van hoofdstuk 2 van Titel III van verordening nr. 3 is het voldoende wanneer onder meer herstel of verbetering der arbeidsgeschiktheid van een tuberculosepatiënt wordt beoogd.
Worden maatregelen in de zin van artikel 1244a van de RVO toegepast op iemand bij wie de kwestie van behoud of verbetering der arbeidsgeschiktheid zich niet voordoet (bij voorbeeld omdat hij

de leeftijdsgrens heeft bereikt of volledig invalide is), dan is artikel 26 van verordening nr. 3 niet meer toepasselijk, doch dient te worden nagegaan in hoeverre ingevolge de voorschriften voor uitkeringen in geval van ziekte (artikelen 16 en volgende van verordening nr. 3) in andere Lid-Staten vervulde verzekeringstijdvakken in aanmerking moeten worden genomen.

e) Samentelling op grond van de artikelen 16 en volgende van verordening nr. 3

De Commissie is van oordeel dat artikel 17, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 3, in het hoofdgeding niet aan samentelling van Italiaanse en Duitse verzekeringstijdvakken — en dus aan toepassing van artikel 1244a RVO — in de weg staat.

B — De tweede vraag

De Commissie meent dat artikel 28, lid 2, van verordening nr. 4 een bijzonder geval regelt en zich dus niet voor uitbreidende interpretatie leent. Ook uit het arrest 32-70 blijkt dat met het voorschrift alleen een eenvoudiger afwikkeling is beoogd wanneer verschillende Lid-Staten tot betaling van *pensioenen* gehouden zijn. Het moet steeds buiten toepassing blijven wanneer een verzekeringstijdvak van nog geen zes maanden door een andere Lid-Staat niet in aanmerking kan worden genomen. Bij prestaties in natura, waarvoor de geldende wettelijke regeling geen toedeling pro rata kent, is toepassing van dit artikel 28, lid 2, uitgesloten.

De vraag van het Bundessozialgericht moet derhalve ontkennend worden beantwoord.

3. Opmerkingen van de regering van de Italiaanse Republiek

De *Italiaanse Regering* merkt op dat de uitkeringen in het kader van de tuberculosebestrijding in het algemeen als uitkeringen van sociale zekerheid zijn te beschouwen, omdat zij enerzijds strekken tot behoud, verbetering of herstel van de arbeidsgeschiktheid van een aan tuberculose lijdende werknemer, voor zover deze doelstelling in de regel een andere doelstelling, namelijk bescherming van de volksgezondheid en bestrijding van de tuberculose als volksziekte, dekt; anderzijds wordt een verzekeringsstelsel verondersteld, reden waarom het verkrijgen dezer uitkeringen afhankelijk is gesteld van premiebetaling of van het vervullen van een bepaald verzekeringstijdvak.

In bijlage B van verordening nr. 3 wordt de Italiaanse wettelijke regeling betreffende de verzekering inzake tuberculose met zoveel woorden onder de verordening gebracht, zodat een gerepatrieerde aan tuberculose lijdende werknemer samentelling van in Duitsland vervulde verzekeringstijdvakken mag verlangen teneinde in Italië voor uitkeringen ingevolge de tuberculoseverzekering in aanmerking te kunnen komen.

Vermeden moet worden dat er tussen de werknemers van de Gemeenschap ongelijkheid ontstaat wat betreft de toepassing van het beginsel van samentelling van verzekeringstijdvakken dat aan de verordeningen nrs. 3 en 4 ten grondslag ligt.

Ten slotte is de Italiaanse Regering — met het Sozialgericht — van mening dat in casu het best het algemene artikel 16 van verordening nr. 3 kan worden toegepast.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Bundessozialgericht bij beschikking van 1 maart 1972, ingekomen op 24 april 1972, het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van sommige bepalingen van 's Raads verordeningen nrs. 3 en 4/EEG inzake de sociale zekerheid van migre-

rende werknemers in verband met de toepassing van artikel 1244a van de Reichsversicherungsordnung;

dat dit artikel betrekking heeft op de uitkeringen en verstrekkingen waartoe de pensioenfondsen bij tuberculose jegens hun verzekerden verplicht zijn;

dat allereerst gevraagd wordt of de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3 analogisch van toepassing zijn op uitkeringen en verstrekkingen als bedoeld in artikel 1244a RVO;

2 Overwegende dat dit artikel in de RVO is opgenomen bij artikel 31 van het Gesetz über die Tuberkulosehilfe van 23 juli 1959;

dat die wet ter „bevordering en verzekering van de genezing van zieken" in voege als in artikel 1, eerste alinea en eerste zin bedoeld, ten behoeve van alle tuberculosepatiënten voorzag in verpleging, hulp bij de wederaanpassing, financiële hulp en preventieve zorg, welke hun, voor zover zij die niet van elders konden ontvangen, door de instellingen van sociale bijstand moest worden verstrekt;

dat voormeld artikel 31 echter, voor zover deze tuberculosepatiënten verzekerden bij of gepensioneerden ten laste van de pensioenfondsen waren c.q. hun echtgenoten en kinderen, door opneming van artikel 1244a in de RVO aan die fondsen de verplichting heeft opgelegd hun onder meer de noodzakelijke sanatoriumverpleging en een tijdelijke uitkering te verstrekken, en wel zulks — in afwijking van de algemene bepalingen van artikel 1236 RVO betreffende de voorwaarden voor uitkeringen ten laste van de werknemerspensioenfondsen — óók wanneer er een achteruitgang van de validiteit behoeft te worden gevreesd of wanneer in het geheel niet te verwachten valt dat deze door bedoelde maatregelen zal worden behouden, aanzienlijk verbeterd of hersteld;

3 Overwegende dat uit het dossier blijkt dat verzoeker in het hoofdgeding, een Duits orgaan van sociale bijstand, door een Duits pensioenfonds afwijzend zag beschikt op zijn verzoek om vergoeding van de kosten van sanatoriumverpleging van een aan tuberculose lijdende werknemer van Italiaanse nationaliteit;

dat die afwijzende beschikking berustte op de overweging dat artikel 1244a RVO in casu toepassing zou missen omdat zijn in Duitsland vervulde verzeke-

ringstijdvakken ontoereikend waren ter voldoening aan de in dit voorschrift gestelde voorwaarde van aansluiting gedurende 60 maanden;

dat de Duitse rechter met het oog op zijn uitspraak moet uitmaken of de door deze werknemer tevoren in een andere Lid-Staat vervulde verzekeringstijdvakken voor de toepassing van artikel 1244a RVO in aanmerking moeten worden genomen;

dat hij derhalve voor zijn beslissing de aard der in artikel 1244a RVO bedoelde uitkeringen en verstrekkingen moet vaststellen aan de hand van de maatstaven ter bepaling van het toepassingsgebied van 's Raads verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers;

dat het Hof, ofschoon het niet op zijn weg ligt in het kader der onderhavige procedure de aard van voormelde bepaling van de RVO vast te stellen, wel bevoegd is de nationale rechter de tot het gemeenschapsrecht behorende uitleggingsgegevens te verschaffen waardoor hij zich bij de beoordeling van de gevolgen dezer bepaling kan laten leiden;

4 Overwegende dat verordening nr. 3 naar luid van haar artikel 1, sub b), op alle wetten der Lid-Staten met betrekking tot de in artikel 2, lid 1 en 2, vermelde „regelingen en takken van sociale zekerheid", doch volgens artikel 2, lid 3, niet op „de sociale en medische bijstand" van toepassing is;

dat ter beoordeling van de gestelde vraag derhalve allereerst moet worden nagegaan of voordelen als in artikel 1244a RVO toegekend, vallen onder de in artikel 2, lid 1 en 2, van verordening nr. 3 bedoelde uitkeringen en verstrekkingen;

dat men zich bij de uitlegging van verordening nr. 3 dient te laten leiden door de fundamentele doelstelling van artikel 51 van het Verdrag, te weten het scheppen van de gunstigste voorwaarden ter verwezenlijking van de vrijheid der werknemers uit de Gemeenschap ten aanzien van het verkeer en het aanvaarden van werk op het grondgebied van de verschillende Lid-Staten;

dat het er, in de lijn dezer doelstelling, voor mag worden gehouden dat de term sociale zekerheid ook preventieve zorg omvat — die verder gaat dan bijstand alleen —;

5 Overwegende dat, zo gezien, een voorschrift waarin rechtstreeks verband gelegd wordt tussen de hoedanigheid van aangeslotene bij een pensioenregeling

en de door verzekerden en hun rechthebbenden bij tuberculose verkregen aanspraak op uitkeringen en verstrekkingen ten laste van de pensioenfondsen, die hun met name met het oog op hun genezing wordt verleend, moet worden geacht deel uit te maken van een wettelijke regeling inzake de sociale zekerheid als bedoeld in artikel 2, lid 1, van verordening nr. 3;

dat hieraan niet afdoet dat aan tuberculose als besmettelijke en voor de volksgezondheid gevaarlijke aandoening een bijzondere wet is gewijd, waarbij preventieve en de genezing bevorderende maatregelen zijn voorzien, tot welke de instellingen van sociale bijstand gehouden zijn jegens een ieder die in de betrokken Lid-Staat woonachtig is, ten ware zulke uitkeringen en verstrekkingen reeds door verzekeringsinstellingen worden verleend;

6 Overwegende dat derhalve uitkeringen en verstrekkingen welke tot preventie en genezing strekken, vallen onder artikel 2, lid 1, van verordening nr. 3;

7 Overwegende dat ter beantwoording van de gestelde vraag voorts dient te worden nagegaan of samenstelling van tijdvakken van verzekering in de verschillende Lid-Staten vervuld, voor de verkrijging van het recht op de onderhavige uitkeringen en/of verstrekkingen moet geschieden krachtens de artikelen 26 en 27 van verordening nr. 3 waarnaar de Duitse rechter verwijst;

8 Overwegende dat — naar in de verwijzingsbeschikking wordt gereleveerd — uitkeringen en verstrekkingen welke met de „arbeidsgeschiktheid" van verzekerde geen verband houden, bij gebreke van aanwijzingen voor het tegendeel niet als uitkeringen en verstrekkingen in geval van invaliditeit, bedoeld in artikel 2, lid 1, b), van verordening nr. 3, mogen worden beschouwd;

dat deze uitkeringen en verstrekkingen integendeel, wanneer zij ook aan de gezinsleden van de verzekerde worden toegekend en allereerst de genezing van de patiënt en de bescherming van zijn omgeving ten doel hebben, zijn te beschouwen als uitkeringen en verstrekkingen in geval van ziekte, bedoeld in artikel 2, lid 1, a), van verordening nr. 3;

9 Overwegende dat derhalve de samentelling van tijdvakken van verzekering vervuld in de verschillende Lid-Staten, met het oog op het verkrijgen van recht op zulke uitkeringen en verstrekkingen door de artikelen 16 en volgende van verordening nr. 3 wordt beheerst;

10 Overwegende dat bijaldien de primair gestelde vraag bevestigend mocht worden beantwoord, voorts wordt gevraagd of de rechtsgedachte van artikel 28, lid 2, eerste zin, van verordening nr. 4 van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap, strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (minimumverzekeringsduur) ook geldt voor uitkeringen en verstrekkingen als hierbedoeld;

11 Overwegende dat deze subsidiaire vraag in verband met het op de eerste vraag gegeven antwoord haar belang heeft verloren;

Ten aanzien van de kosten

12 Overwegende dat de kosten, door de regering van de Italiaanse Republiek en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen en dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

Gezien de processtukken;
Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;
Gehoord de mondelinge opmerkingen van de Landesversicherungsanstalt Hannover, het ziekenfonds van de onderneming Heye „Schauenstein" te Obernkirchen, de Italiaanse regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen;
Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;
Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name de artikelen 51 en 177;
Gelet op 's Raads verordeningen nrs. 3 en 4 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers;
Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 20;
Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Bundessozialgericht bij beschikking van 1 maart 1972 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. Een voorschrift waarin rechtstreeks verband gelegd wordt tussen de hoedanigheid van aangeslotene bij een pensioenregeling en de door verzekerden en hun rechthebbenden bij tuberculose verkregen aanspraak op uitkeringen en verstrekkingen ten laste van de pensioenfondsen, die hun met het oog op hun genezing wordt verleend, moet worden geacht deel uit te maken van een wettelijke regeling inzake de sociale zekerheid als bedoeld in artikel 2, lid 1, van verordening nr. 3.

2. Uitkeringen en verstrekkingen van sociale zekerheid, die zonder verband met de „arbeidsgeschiktheid" van de verzekerde ook aan gezinsleden worden toegekend en waarmede in de eerste plaats de genezing van de zieke en de bescherming van zijn omgeving wordt beoogd, zijn te beschouwen als uitkeringen en verstrekkingen in geval van ziekte als bedoeld in artikel 2, lid 1, a), van verordening nr. 3. Voor het verkrijgen van het recht op zulke uitkeringen wordt de samenstelling van tijdvakken van verzekering vervuld in de verschillende Lid-Staten derhalve door de artikelen 16 en volgende van verordening nr. 3 beheerst.

Lecourt Monaco Pescatore

Donner Trabucchi Mertens de Wilmars Kutscher

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op zestien november negentienhonderdtweeënzeventig.

De Griffier

A. Van Houtte

De President

R. Monaco

(Kamerpresident)

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL H. MAYRAS

(zie zaak 14-72, blz. 1117)